

kás-egyesületeket, iparos- és gazdaköröket, kath. legényegyesületeket.

Aki pedig ilyenek alakítására és vezetésére nem érez magában elegendő erőt, a sajtó támogatásával törekedjék hozzájárulni a mentő akcióhoz. Nevezetesen — minél több pártoló tagot szerezni a jobbmódú hívek és székely gazdák között két koronás tagsági díjjal a Szent-István-Társulatnak, mely többszörösen fizeti vissza jó könyvekben ezt a csekély összeget; a Szent-István-Társulat népies röpiratait egyéni áldozatokkal is minél jobban terjeszteni a szegényebb sorsúak között.

Mindenek előtt pedig a keresztény szociálisták egyetlen közlönyét, az Igaz Szót (előfizetési ára egész évre 3.60 korona, szerkesztőség és kiadóhivatal az országos szövetség irodájában van. VIII. Szentkirály-utca 28 a II. 12.) pártolni oly hathatósan, hogy ne legyen keresztény munkás, gazda, iparos, kinek kezében ne forognának e jól szerkesztett lap egyes számai.

Vállvetett munkával, szélesen alapozott szervezkedéssel talán sikerülni fog a társadalmat vérbe borító szociális forradalmat kitöréseiben mérsékelni és a helyes irányba terelni. E nagy és kiválóan fontos munkában igyekezzenek mindenki tehetsége, ereje, körülményei szerint egész odaadással résztvenni.

Püspök urunk önméltósága római útja előtt XII. sz. körlevelében meleg búcsút vesz szeretett papjaitól és híveitől. „Szentséges Atyánk X. Pius pápa — írja önméltósága — Szent Tamás apostol ünnepén a Vatikánban óhajta felszentelni az újonnan kinevezett szatmári, pécsi, székesfehérvári és roznányi püspököket és úgy rendelkezett, hogy ezen magasztos szertartásnál én is közreműködjem. Mielőtt a kereszténység atyjának, Krisztus földi helytartójának ezen minket magyarokat oly annyira megtisztelő elhatározása előtt meghajolva, az örök városba elindulnék: főpásztori szívem készlet, hogy nektek, Tisztelendő Testvéreim és Szeretett Híveim, a karácsonyi szent ünnepek alkalmából, a melyeket ezúttal először vagyok kénytelen a messze távolban tölteni — Istentől *kegyelmet és békecséget* kívánjak. Mikor volt erre nagyobb szükségünk, mint napjainkban, a midőn világszerte megújul a harc Krisztus és az Ő Anyaszentegyháza ellen, a midőn édes hazánkra is, számtalan vétkeink és múlásztásaink megérdemelt büntetéseként, ugyancsak reánehazodunk az Úrnak sujtó keze. Tehetünk-e jobbat, mint hogy kettőzött buzgósággal és bizalommal folytassuk a kérő és engesztelő imádságot, (a melynek végzésére már az idei VIII. sz. körlevelemben felkértelek), hogy az Úr Jézus kegyelme felvilágosítsa azok-

nak elméjét. akik drága hazánk sorsát intézik s szívökbe oltva az igazságnak szeretetét — meghozza szegény, zaklatott hazánknak azt a békét, a melyet anyagi szőzat ígért a jóakarú embereknek! Ti pedig, tisztelendő testvéreim, hassatok hitvártoknál fogva mérséklőleg a szenvedélyektől felizgatott kedélyekre, s igyekezzetek a gondjaitokra bízott híveket úgy irányítani, hogy sem a koronás királynak tartozó tiszteletről, sem a haza iránti kötelességről meg ne feledkezzenek.

December 21.-dikén pedig imádkozzatok közös és buzgó imádsággal Szentséges Atyánkért és a magyar püspökökért, kik tőle közvetlenül nyerik a Szentlélek kegyelmét, hogy az apostolok erős hitével térjenek haza és Szentséges Atyánk példáját követve s a lelkeknek odaadó szeretetétől eltelve igyekezzenek mindent megújítani a Krisztusban.

S ha nekem is kívántok örömet szerezni: ne levélben keressetek fel, a melyet elolvasni sem tudnék e napokban. hanem az Úr oltáránál emlékezzetek meg rólam, s ajánljátok fel az ünnepek alatt végzendő áhítatos szent áldozásokat Anyaszentegyházunk felvirágzásáért, édes hazánk nyugalmaért és boldogságáért.

„A mi Urunk Jézus Krisztus malsztja veletek. Az én szeretetem mindnyájatokkal Krisztus Jézusban. Amen.“ (I. Kor. 16, 23.)“

A molech.

N. község utcájában késő este botorkált haza Á. részeges gazda magán kívüli állapotban. Nem találta a hazafelé vezető utat. Egy vele szembe jövőtől kérde: „mondja, hová megyek?“ Az illető így felelt: teljes pusztlulás felé! A részeg találya érezte magát. Mondogatta magában: „a pusztlulás felé, igen a teljes pusztlulás felé megyek.“

Megsajnálta őt józan felebarátja, hazavezette. De a mondatát nem felelte, bevésődött elméjébe, hogy azon út, melyen indult, a romlás, a pusztlulás útja. Oly nagy hatással volt reá, hogy többé pálinkát nem ivott, egyéb szeszest italt is csak ritkán és nagyon mértékletesen, kitünő, példás életű, jó módban élő iparos lett belőle.

Az ember míg él mindig javítható. És kötelessége minden jóérzésű, józanéletű embernek, hogy a veszedelem ösvényére lépett embertársát minden megengedhető eszközzel visszaterelni a züllés útjáról.

Azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy az alkohol az ő áldozatait a legnagyobb mérvű veszedelembé dönti. Egy oly bálvány, minden legkisebb kímélet nélkül szüntelen áldozatot kíván. Nincs semmi szüntető áldozatszedésének.

Gladstone 1880. évben az angol alsóházban mondá: „Az alkohol napjainkban több honpolgárt tesz tönkre, mint bármily rettenetes csapás, éhség, pestis és háború.“

Ezt teljes igazsággal mondhatja tekintettel magyar hazánkra bármely magyar államférfi is. „Az alkohol az ellenség“ kiált fel figyelmeztetőleg Dumas világhírű vegyész. „A kocsma kiüriti a templomot, csirájába megmetyelje az

iskolát, megfosztja a magánházat, kiürít a családi életet.“ Így szól minden észlelő.

A mely községben nagy mértékben élvezik a pálinkát, ott csakhamar a gyermekek árvákká, a nők özvegyekké, a fiatalok reménytelenül, a mesteremberek munkátlanokká lesznek, a földműves gazdák barmok, számtalan ház kenyer nélkül maradnak és a község nagyobb része szegénnyé válik.

Saját megfigyelésem alapján leírok egy községet, melyben már több mint negyven év óta puszit az alkohol és még mindig növekvőben van.

A szemügyre vett község 1560 lélekből áll, egészen magyar, a 30 család román is el van magyarosodva, vallásilag vegyes. Határa 3400 hold, általában véve jó termő talajú, fekvése előnyös. A székely földön fekszik, egyik régi székely széknek mondhatni első intelligens községe volt, lakott benne ezelőtt 40—50 évvel cirka 20 nemes ember, kisebb-nagyobb vagyonnal bíró. Ezeknek főfoglalkozása volt az ivás. Enni-inni jól tudtak, mert magyar nemesek voltak. Az eredmény az, hogy közülük csak egy, mondó egy maradt fenn hírdőnőnek, mesélőnek a régi mulatságos időről. Ez az egy tisztességes élethez állapottban van, tisztelt egyéniség a vármegyében is. Egy példány a régi közeosztályból. Még egy másik is él, elszéledve, szép vagyona utolsó maradványát éli el, belső telkét. Ennek egy fia, egy leánya volt, mind a kettő tüdővészben pusztult el. A nemesi birtokok mind új gazda kezén vannak, kis részt zsidók is bírnak, de nagyobb része magyarok kezén van, ezek miad alatti sorsból emelkedtek ki s jó módos gazdákká lettek.

A tagosítás a 80-as években lett keresztül vite, és pedig úgy, hogy a kinek sok volt, még több adótól, a kinek kevés volt, a „kevesből“ is elvettették, de mert a főbirtokos humanus érzésű volt, a kis gazdák jöminőségű helyre lettek elhelyezve és így türethető volt állapotuk, most is az lenne, de mert az alkohol báivány urálja, a gazdák tetemes része szegényedik, körülbelül 30 gazda van bukófélben. A józan életű szorgalmas munkás gazdák, még a birtok nélkül levők is vagyonosodnak. A napszamos osztály kevés kivétellel nyomorog, mert keresményüket pálinkára pazarolják. Ezek többet adnak ki pálinkára mint ételekre. Bizonyíték a következő statisztika, mely ugyan nem egészen biztos, mert a zsidó koreszmárostól nem lehet beszerezni az adatokat, de azt állítom, hogy a legkisebb mennyiség ez, több lehet, de nem kevesebb:

Tehát az 1560 lélekszámból álló község 1905. év folyama alatt fogyasztott:

Közönséges pálinkát 30%	alkohol tartalmat .	20544 lit.,	ára 10682.88
Finomított pálinkát 50%	alkohol tartalmat .	1010 lit.,	ára 1616.—
Bort 8%	alkohol tartalmat 3853	„	2465.92
Sört 3%	„	4800 üveg,	1536.—
		30207 liter,	ára 16299.80

Ezen kimutatás szerint a vizsgálódás alapjául felvett 1560 lélekszámból álló község lakossága testét és lelkét, vagyonát és gondolkodását, szellemi tehetőségét, igen gyakori esetben becsületét pusztító alkoholos italt évenként élvez 30207 litert, melyért kiad, elpazarol 16299 korona 80 fillért. Lehet-e ennél rettenetesebb bálvány? És kiadja ezen megdöbbentő nagy összeget jó kedvvel, a legkisebb sajnálkozás nélkül. Az igaz, hogy sok feleség, sok gyermek zokog és sir miatta, ehez és rongyokban jár, de a család fejte, vagy a családalapításra hivott legény uevet rajta, sok esetben cisekedik mulatozásaival. Megjegyzem, hogy ezen község a

a vidéken nem a legrészegebb, a közép helyen áll.

Feltűnő, hogy a finomított ital, mely legnagyobb alkoholt tartalmaz, szintén nagy összeget emészt fel, de meg kell gondolni, hogy ebben sok rum, seprópálinka, szilvium, törköly és körte-pálinka van, melyekből 1 liter 1 K. 60 fillér. Most az jött be divatba, hogy a jobb módúak azzal is kiakarják mutatni azt, hogy ők nem napszámok, nem cigányok, hogy nem elégednek meg az egyszerű bunda pálinkával, nekik finomított ital kell, vagy legalább a bunda pálinka rummal vegyítve. Vizsgálódjunk tovább és kutassuk tovább az alkohol rettetenes pusztítását. Ezen rémitő sok ital élvezése alatt és után a munkás nép, a kisgazda, az iparos elveszteget legkevesebb 3650 napot, melynek értéke azon vidéken, hol már nem lehet munkást kapni és a munkáarak hírtelen felemelkedtek: 7300 kor. A mulatozás, dorbézolás következtében az alkoholistáknak kireked az eszük, veszekednek, verekednek, súlyos testi sértések, némelykor halál is következik be. Az elővezetések, tárgyalások alatt, fogházban, börtönben, fegyházban, továbbá továbbá ágyon, körházban elvész legkevesebb 2000 napszám évenként, ez ismét 4000 K. Tehát ezen községnek csak vagyoni vesztesége: 27599 K. 80 fill. Ily roppant áldozattal szemben haszon semmi, hanem ellenkezőleg megvan a kiszámíthatatlan nagy kár a testben, a lélekben és a folytonosan növekvő erkölcsi züllés. Nagy, felfoghatatlan nagy lelki vakságnak kell ott lenni, hol ezt nem látják, ezt nem veszik észre. Lehetetlen megérteni azt, hogy a kormány még bár annyit sem tesz, hogy vasárnap és ünnepeken a nép jólétét tönkretévő korcsákat zárva tartassa.

Ezen községben van három pap, két tanító, de csak államsegélyvel tengődhetnek. Kellene még két tanító, 2 tanterem, 2 tanítói lakás. Az alkohol moloch bálvány lefoglalja magának az erre szükséges pénzt, pedig a 27599 K. 80 fillérből évenként csak 6000 koronát kellene átengedjen, de ha kérjük ő retteteneségét, még haragszik, még dühöng. Még fel sem merjük említeni, hogy egy gyermekmenhely is kellene, csak évi 1500 korona kellene abból a nagy áldozati összegből, ha ezt emlegetik, akkor rugdolóznak, azt ordítja a mereszkedő felé: „talán megbolondultál, nem látod, még most sem tudunk élni!”

Soha sem feledem, hogy az anya nagybeteg gyermeke mellett siránkozott, kezeit tördelte, segíteni akart drága gyermekén, az orvoshoz kellett volna vinni, orvosságot kellett volna neki venni. Hazaérkezék részegen a férj, az atya. A feleség, az anya összetett kézzel kéri férjét, adjon bár három koronát, hogy a nagy beteg gyermeket orvoshoz vihesse, számára gyógyszert vehessen. Az alkohol által vaddá tett férj rimázkodó feleségére förmed, ordítja: „útitket nem győzlek pénzzel, nem adok: egy fillért sem adok. Ha te így fogadsz, azért is megyek vissza a koresmába!!!” Úgyis tett és röghögő czimborái között vígan szórta pénzét. Itala bőven telt. Fájdalom, az ily és ehhez hasonló szivrepesztő eset nem ritka!

Az alkohol bálvány áldozatait minden nemesebb örszéből kivetkezett.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

H I R E K.

— **Püspök urunk önmiltósága** f. hó 14-ikén este a gyorsvonattal székelyéről Kolozsvárra utazott, hol 15-ikén elnököl az igazgatótanács rendes havi

ülésén; aznap s 16-ikán gyóntatja az egyetemi hallgatókat. Kolozsvárról 17-ikén — mint már lapunkban jeleztük — Rómába indul. Utjában Soóthy Gyula papnövelői spirituális fogja kisérni.

— **Konferenciák.** Bass Károly gyulafehérvári paptanárr, mint Segesvárról írják — f. é. dec. 7, 8, 9, 10-én ugyanott a r. k. pleb. templomban konferenciális beszédeket tartott férfiak számára. Örvedetes esemény képpen regisztrálhatjuk, hogy az esti órákban tartott egy óras beszédekben résztvevett mondhatni Segesvár egész kath. férfi világa, melyhez csatlakozott bizony nem egy más vallású is. Igazi buzgósággal hallgatták az érvekben gazdag tudományos alapon nyugvó szóokai lendülettel előadott konferenciákat, melyek felölelték mindazon kérdéseket, melyektől a férfiak oly könnyedén szabadulni akarnak. Hit, hit szükségessége, hit és tudomány, bűn és megigazulás voltak a kijelölt témák. A konferenciák eredményét és sikerét igazolja, hogy közeledtek bizony olyanok a gyóntató székhez, kik eddig éveken át kerültek. Ha mindenütt követnék Segesvár férfi világának példáját, nem sokára egy egész gárda hitszilárd férfú állna sorompóba azon harcban, melyet az egyház hitellen fiával kénytelen megküzdeni. (jf.)

— **A piskii Öltáregyesület** f. hó 8-án, a B. Szűz szeplőtelen fogantatásának ünnepén tartotta havi szentségimádását s lévén ezen ünnep egyúttal fennállásának évfordulója, hangversenyt is rendezett, melynek esetleges tiszta jövedelme egy egyesületi zászló beszerzésére volt szánva. A piskii buzgó hívek úgy a délelőtti, mint a délutáni istenizistelenen szünült megöltötték a közelmúltban megnagyobbított szép templomot. Délelőtt V a s s A. dr. theol. tanár, Piskii fardadhatatlan misszionáriusa szóokolt, ékes szavakkal fejtegetve az ünnep méltóságát s lelkesen buzdította a Szeplőtelen Szűz erényeinek követésére, a veetsereye előtt pedig Zlamal Á. főgimn. tanár beszélt az Öltáriszentségről, mint az isteni szeretet legfényesebb bizonyítékáról. A hangverseny esti 8 órákor kezdődött a Szvoboda-féle szálló dísztermében. Díletánsok működtek ugyan, vermes igényekkel tehát nem igen lehetett előállni és — kellemesen csalódtunk. Otthonos biztossággal, teljes precizitással végezte kiki ének, zene- és szavaltabeli feladatát, melyet tapsvihár és újrázás tüntetett ki. Nincs szándékomban — a szereplők szerényége tiltja s lapunknak rendelkezéseimre álló tere sem engedi meg, hogy minden egyes szereplőt névleg megnevezzek s méltán kiérdemelt díszetekkel elhalmozzak, de egyről, a hangverseny lelkéről külön meg kell emlékeznem. Tücherer Ella k. a., az öltáregyesület ügybuzgó jegyzője, a szó igazi értelmében zongoravirtuoz készítette elő nagy fáradsággal és vezette ily szép eredményre a hangversenyt. Szellemi fénypontját a koncertnek V a s s A. dr. felolvasása képezte. A „Hit és tudás”-ról elmélkedett. Fölment engem felolvasásának bírálatára azon örvedetes körülmény, hogy munkája lapunk hasábjain legközelebről meg fog jelenni.* S aki komoly kérdésekkel szokott foglalkozni, akit lelke arra késztet, hogy ily magas eszmékbe mintegy elmerüljön s megújodott emberként gondolkozzék és érezzen: annak ezt mondom: tölle et lege! A hálás közönség percekig tartó óvációt rendezett a tudós felolvasónak. És ezzel — megiehetösen szűkszávalag — ugyan be is számoltam a hangverseny szellemi részéről. Ami most az anyagi részét illeti, az is lépést tart a szellemi sikerrel. Hálás elismeréssel kell e helyütt Meskó Jánosné és özv. Fehér S. Jánosné ö nagyságáikat megemlítenem, kik

* Már hozzuk is.

Szerk.

— előbbi mint elnök, utóbbi mint pénztáros — rendkívül sokat fáradoztak a hangverseny anyagi sikere érdekében. Első sorban nekik köszönhető, hogy a díszterem egészen megtelt közönséggel s így az anyagi siker oly fényesnek bizonyult. A felülfizetések, melyekért az Öltáregyesület e helyen is „Isten fizessé” mond, a következők: Majláth G. K. püspök úr 6 mlta, János Gábor p. ü. szemlész, Meskó Jánosné. Pásztor I. dr., özv. Seress Imréné 10—10 K.; Pecher Henrikné, Rózsa Antal állomásfőnök 6—6 K.; Gergely Ignác, Tamási Áron és Zomora Dániel gyulafehérvári székesegyházi kanonokok, Filesz Andor 5—5 K.; Saitz Sándor fűtőházi főnök, Török Árpád puji fűtőgábor, Zlamal Ágost 4—4 K., özv. Barcsay Kálmáné, Böhm Adolf, Vass Albert dr. 3—3 K., Genczinger Lipót, Hoffmann Lajos, Király József, Kaluza Ignác, Mohilla Antalné, Popovits Dénes, Schmidt Gyula, Sztrójai Román, özv. Zega Gusztávné 2—2 K.; Ferber János, Zöld János 1:60—1:60 f.; Hegyi Antalné 1:20 f.; N. N., N. N., Barthel Hermin, Kiss Lukács, Márton Anna, Müller József, Petrisyn Kálmán, Szvoboda Betti, özv. Lichtensteiger Albertné, özv. Fehér S. Jánosné, Tücherer Ella 1—1 K. Apróbb felülfizetések közül mintegy 10 K. gyűlt egybe. Mindent összevetve, a kiadások fedezése után tiszta 200 K. maradt a jelzett szent célra. Végül egy szivből fakadt „eljert” monduk a piskii hívek derék plebánosára, a hunyadi esper. kerület érdemes főesperesére is.

Testvér.

— **A Kath. Kör hangversenyt** a múlt vasárnap tartotta meg este 6 órákor. Mindenki kellemesen lepott meg, hogy az Europa szálló nagyterme zsufolva volt előkelő közönséggel. Ez az intelligens közönség bármely nagy városnak díszere vált volna. A talán kissé gazdag műsorunk minden száma művészi színvonalon állott. Sok koncertet végig élveztem, de ritkán hallottam olyan ily izléssel összeállított, olyan lelkesen, élvezetesen előadott, olyan figyelemmel és méltánálással hallgatott hangversenyt, mint ez. A műsor első száma volt: Magyar népdalok, éneklő Bihary Béla, zongorán kiséri Tihanyi Antal. A Bihary szép baritonja, mint mindig, úgy most is magával ragadta a közönséget. Csodálatos hatása van az ő nótáinak; vele sír, vele örved a közönség, különösen, ha jó kísérője van, mint a milyen ez alkalommal volt. F. Büchner: „Concert Nocturne”-ja nagy követelményű zenedarab, mely ügyes előadásban hatásosan érvényesül. Ez volt a műsor második száma. Resch L. György ezuttal a fuvolán mutatta be a művészetét. Mondhatom, hogy teljes átéréssel, nagy hatással és művészi technikával játszott. Precisen kísért zongorán Riszner Ödönné. Kiváló gyakorlottságra valló előadásban élvezték Tihanyi Antal Magyar Abrándját is.

Nagyon tetszett a Riszner Ödön szavaltata Leamicis E.: „Egy bölcső mellett” c. költeményét adta elő. Nem ismertem a közönség előtt, mert hiszen színész, felolvasó, énekes, rendező már előbb is sokszor kitellett belőle, hanem ezuttal ugyan megrikatta a közönséget szívható, ügyes feldolgozású előadásával.

Kiváncsan várta mindenki a Roska Rózsika és Pák Mariska ka. énekduttáját. Megyeri D.: „Julia dalát” énekeltek. Jól esett hallanunk ezen minden affektálástól ment, mély érzéstől áthatott kellemes hangokat. Tudja a jó Isten, hogy van az! A közvetlenség, a keresetlenség, az igazi mesterkéletlen érzés még az éneken is inkább hat a szívekre. Kísért zongorán a fardadhatatlan művésznő, Risznerné. Ugyiszintén Pálffy Hubert és Szekál Mihály urakat is, akik Pleyel: Hegedű kettőst adták elő. E pontnál is nagy művelzetben volt részünk. A program

utolsó számát tették a Nemzeti zászló és Bordal Huberttól. A dalok nem épen könnyű előadóiak, s hogy mégis nagy szabatsósággal énekeltek e kedves darabokat, az Rizsner és Rizsnerné öngyászta avatottságának és buzgalmanak a bizonyítéka.

A 7 számból álló műsor tehát gyönyörűen sikerült. Ez többeknek az elismerésre méltó érdeme. Mindenekelőtt Rizsner Ödönne úraszonyé, aki nem kimélve a fáradságot nagy zenei tudásával és művészetével a zene és ének-számok fényes sikerét biztosította. Suggestívul tudta a közreműködőket. Nem csekély elismerés illet meg a Kath. Kőr buzgó igazgatóit, akiknek nagy utánjárásával sikerült a fényes programot összeállítani, az összes közreműködőket és a fehérvári közönséget, mely támogatta ezen előadást, azon oly nagy számmal jelent meg és jelentékeny összeget felül is fizetett.

Felülfizettek: Özv. Majláth Györgyné 10 K., Kovács Lajos 5 K., Dr. Fejér Gerő, Tamási Aron, Dr. Neuvirth József, Kárpiss János, Rass Károly, Baumann Arnold, Willersdorfer F. 2—2 K., Óriás Gy.-né, Dr. Kóródy P., Pál A., Engi K., Dr. Balázs E., Sinkovich L., Löw K.-né, Gróza Gy. 1—1 K., Blank B.-né, 50 f., Müller J. 20 f., N. N. 30 f. Összesen 38 koronát.

Hangverseny után hazament a közönség nagy része. Többen azonban az étterembe vonultak, ahol Fehérvártól ritkaság számba menő jó hangulatban töltötték el az időt.

Nagy barátja vagyok a zenének, de nem mondhatom magam muzsikusként és nem szívesen írok a hangversenyekről, ez alkalommal azonban a nemes cél iránt kifejezett buzgalom és a nyújtott művelvet egyaránt provokálja a nyilvános megköszönést. (b.j.)

— **A kezdivásárhelyi Pedagógiai Társaság közgyűlése.** A székelyföld szelén meghuzódó kis Kezdivásárhelynek tanításiüggyel foglalkozó lelkes bajnokai igazán követésre méltó módon dolgoznak és fáradoznak a nevelés-és tanításiügynek előbbre vitelén. — Évek előtt pedagógiai társaságot alakítottak. A társaság évente többször tart felolvasó gyűlést, melybe belevonják a szülőket, a nagyközönséget is s tanulságos felolvasások és eszmecserek kapcsán vitatják meg a legfontosabb tanítás- és nevelésiügyi kérdéseket. Ez a derék társaság évi rendszeres közgyűlést e hó 2-ikán tartotta meg. Hasák Vidor főgimn. igazgató elnöke alatt. A munkás és fáradhatatlan elnök az összetartásról, a kartársi szeretetről szóló lelkes beszéddel nyitotta meg a gyűlést.

A hivatalos ügyek elvégzése után Bíró Lajos főgimn. tanár tartotta meg felolvasását, melyben különösen az erkölcsi nevelés fontosságát hangsúlyozta és a költészet nevelő hatását ismertette. Azon nézetének adott kifejezést, hogy az elemi iskolai könyvekbe felvett versek egy része kozmopolita irányúnál fogva már elavult és nem szolgálja sem a vallásos, sem a hazafias nevelést, amelyre ezután még nagyobb szükség lesz. A gimnáziumi oktatásban szerette volna, ha az új tanításterv a magyar nyelv tanítására több órát juttatott volna, mert csak így lehetne a megfelelő olvasmányok nevelő hatását igazán kiaknázni.

Nagy Dénes főgimn. tanár, ez az Isten-áldotta művészi lélek, rendkívül hatással szavalt el Szász K. „Bánffy Dénes csókja” c. balladáját. Majd Török Andor a város polgármestere olvasott fel nagyon érdekes dolgokat Kezdivásárhelyi múltjából a Rákóczi-val kezdődő s Mária Teréziáig terjedő korból. — A tartalmas gyűlés után este kedélyes összejövetel volt,

melyről Bíró Lajos indítványára a társulat két tiszteletbeli tagját Pál István statusi referenst és Csánky Gyula tanfelügyelőt táviratilag üdvözölték.

— **A gyulafehérvári róm. kath. elemi fiúiskolában 1905. év december hó 22-én d. u. 3 órakor tartandó „Karácsonfa-ünnepély”** sorrendje. 1. Krisztus Jézus született. Éneklék a tanulók. 2. Megnyitó beszéd. 3. Karácsonfa-ünnepély. Előadja az I. és II. oszt. 10 tanulója. 4. Pásztorok Bethlehembben. Éneklék a tanulók. 5. Mikor imádkoztok. (Pósa L.) Papp E. III. o. t. 6. Karácsonyi ajándék. (Tarkányi B.) Erős I. III. o. t. 7. A harang. (Mentwich F.) Horváth A. IV. o. t. 8. Az Ige megtestesült. Éneklék a tanulók. 9. Szomorú karácsony. (Komócsy I.) Wagner S. IV. o. t. 10. Estharangszórol. (Szolík I.) Erdődi I. III. o. t. 11. Karácsonykor. (Szeberényi L.) Erős B. IV. o. t. 12. Dicsőség menyhen az Istennek. Éneklék a tanulók. 13. Názáreti fiúk. (Prónay A.) Péter A. IV. o. t. 14. Két koldus. (Sulyánszky A.) Nagy P. IV. o. t. 15. Pápai himnus. Éneklék a tanulók. 16. Ruha és más ajándékok kiosztása.

— **A „Szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet”** december hó 16-án a nagyszében-belvárosi róm. kath. elemi iskola nagytermében tartotta évi közgyűlést Prokupek Sámuel elnöke alatt a következő tárgysorozattal: 1. D. e. 8 órakor a belvárosi róm. kath. templomban szentmise. 2. D. e. 9 órakor gyakorlati tanítás a magyar olvasásból, tartotta Lenhárd Ádám belv. róm. kath. tanító a III. osztályban. 3. Elnöki megnyitó. 4. A tanítás megbírálása. 5. A hitelenzés köréből felolvasott Truppel Győző, plebános-hitoktató. 6. A magyar nyelv tananyaga a miniszteri és püspöki tantervben. Előadta: Schuch Ödön, kir. kath. terézváhási tanító. 7. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 8. Bizottsági jelentések a könyvtár és pénztár állapotáról. 9. Indítványok. 10. Tisztújítás.

— **Karácsonyi pásztorjáték.** A kolozsvári augusztumi róm. kath. népiskola növendékei, műkedvelők közreműködésével — Kovács Nándor tanító vezetésével mellett — december hó 17-én (vasárnap), a róm. kath. Tanoncotthon termében Karácsonyi pásztorjátékot és Színelőadást rendeznek. Színpadra kerül a Méreg pohár (4 jelenet). A levél (1 felvonás) és Kovács Nándor tanító Karácsonyi pásztorjátéka öt jelenetben. A lelkes kis tanulók az alábbi megfűtött sorokban kéri a nemesszívű közönség pártfogását:

„Kérjük igen tisztelt vendégeinket ne sajnálják tőlünk filléreiket, mert mi azt nemes célra fordítjuk, az augusztumi kápolnája javára áldozzuk: egy templomi harmonium beszerzésére [fordítjuk].

Köszönjük annak, ki eljön és ad, de annak is, ki küld s honn marad; a felülfizetéseket is jegezzük, s nyilvánosan megköszönjük.

Ismétlően kérjük: ne maradjanak, jójünek segélyünkre némi csekély összeggel.*

— **A m. kir. posta és táviratigazgatóság** figyelmezteti az érdeklét közönséget, hogy a karácsonyi és újévi rendkívüli esomárgalomban ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra és címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja. Különösen szem előtt tartandók a következők: 1. Pénzt, ékszert más tárgyakkal egybecsomagolni nem szabad. 2. Csomagolásra faládá, vesszőből font kosár, vi-

tékü és esekélyebb súlyú tárgyaknál pedig erős csomagoló papir használandó. Váson vagy papirburkolattal bíró csomagokat, göb nélküli zsinnyel többszörösen és jó szorosan át kell kötni, a zsinog keresztelési pontjain pedig pécsetvísszal kell lezárni. A pécsetelésnél vésett pécsetnyomó használandó. 3. A címzésnél kiváló gond fordítandó a címzett vezeték- és keresztnévnek vagy más megkülönböztető jelzésnek (pl. ifjabb, idősb. özvegy stb.) továbbá a címzett polgári állásának vagy foglalkozásának és lakóhelyének pontos kitételére; a Budapestre és Bécsbe szóló küldemények címrataiban ezenkívül a kerület, utca, házszám, emelet és ajtó jelzés stb. kiteendő. A rendelkezési hely tüzetes jelzése (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta pontos és olvasható feljegyzése különösen szükséges. 4. A címet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, úgy a cím fatábláskára, bórdarabra vagy erős lemezpapírra irandó, melyet tartósan a csomaghoz kell erősíteni. A papírlapokra írt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani. Felelet kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a címrát összes adatait feltüntető papírlap legyen magában a csomagban is elhelyezve. Kívánatos továbbá, hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagban levő címrát felső részén is kitüntesse. 5. A csomagok tartalmát úgy a címrátban, mint a szállítólevélben szabatosan és részletesen kell jelezni.

— **Elkallódó milliók.** Ha megtekintjük a hivatalos sorsolási jegyzékeket, azt látjuk, hogy évről-évre óriási mértékben nő a fel nem vett nyereményeknek, az úgynevezett hátralékosoknak a száma. Ez azért van, mert a sorsjegybirtokos közönség felületesen vizsgálja meg koronkint a huzások eredményét. Ennél fogva, a kinek sorsjegyei és egyéb értékpapirjai vannak, arra nézve rendkívül fontos egy megbízható sorsolási lapnak a járátása. Hyenként ajánlható a „Pénzügyi Hírlap”, a melynek sorsolási mellékletjét a Pénzügyi Utmutatót a nagymélt. m. kir. belügyminiszter mint teljesen megbízható szakközönyt, a nagymélt. m. kir. pénzügyminiszter mint szakértelemmel és pontosan szerkesztett közönyt hivatalosan ajánlott. A lap előfizetői a januári számmal ingyen megkapják a Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyvet, a mely a sok hasznos tudnivaló kivül tartalmazza a kezdetől fogva az 1905. év végeig kihuzott, de kifizetés végett bemutatni elmulasztott sorsjegyek, kötvények és záloglevelek hiteles kimutatását, úgy, hogy e könyvből bárki azonnal megláthatja, ki van e sorsjegye huzva, vagy nincs. A „Pénzügyi Hírlap” előfizetési ára egy évre a Pénzügyi Utmutatóval és a Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyvvel együtt 5 korona, amely postalványon küldendő be a kiadóhivatalba, VII., Kerepesi ut. 44. szám.

— **„Gyermekápolás egészséges és beteg napokban”,** címen igen jeles könyv jelent meg immár 4-ik kiadásban; Kneipp Sebestyén plebános könyve után magyarul Huszár Károly sz. fehérvári kanonoktól. A könyv 227 lapon felöleli az összes előforduló bajokat s azok ok-szerű természetes gyógykezelését. Jó tanácsot ad a szülőknek gyermekeik egészséges nevelésére, miért is nélkülözhetlen tanácsadó minden családban. Ára kötve 1 K. 20 fill., mely összeg beküldése ellenében bérmentve küldi meg a kiadó Klöckner Péter kir. udvari könyvkereskedő Székesfehérvár.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Auer István* az ismert nevű kath. költő és publicista, kinek négy év előtt megjelent „Vergődés” c. költeményes kötete nagyon kedvező fogadtatásban részesült, december közepén, szépirodalmi prózai munkáinak gyűjteményét becsátja közre „*A merre én járok*” címen. Tekintettel arra, hogy a keresztény szellemet nélkülöző szépirodalmi termékek nagy tömegével szemben kath. közönségünk vajmi ritkán juttat kath. szellemre lehelő elbeszélő művekkel, Auernek megjelenendő könyvére különösen felhívjuk t. olvasóink figyelmét. A szerzőnek neve és egyénisége kezeskedik, hogy a megrendelők nem fognak csalatkozni. A „Stephaneum” műintézetben készülő, diszes kiállítású (arcképmelléklettel) tizenegy ives kötet ára füzve 2.40, diszes kötésben 4 korona. Előfizetések és megrendelések szerző címére (Bpest VIII., Baross-u. 48. II. 3.) küldendők.

CSARNOK.

Hit és tudás.

A piski Oltáregyesületnek 1905. december 8-án tartott hangversenyén felolvasta Vass Albert dr. teológiai tanár.

„Amit tudunk, az észnek köszönjük,
amit hiszünk, a tekintélynek.”
Szt. Ág. (de util. cred. cap. XI.)

Milyen tisztelt hallgatóim!

A helyesen gondolkozó előtt hit és tudás az emberi ismeretszerzésnek becses és szükséges forrásai. Időrendileg az emberi ismeretek első forrása az ész, melynek eredménye a tudomány. Az igaz, alapos, mélyreható, összefüggő, rendszeres ismeret — pedig ez a tudomány — teszi lehetővé, hogy az ember Isten parancsához híven „uralkodjék a föld fölött, a tenger halain, az ég madarain és minden állaton, mely mozog a földön.” Tudomány alapja mindannak, mi az egyes embert, a családot, nemzetet és népeket anyagi javakhoz, nyugodt földi jóléthez juttatja, alapja a földművelésnek, iparnak, kereskedelemnek, művészetnek, államkormányzatnak, hanem a tudomány forrása az ész juttat el a másik ismeretszerzési forráshoz, a hithez is, melyet még kevésbé lehet becsülni.

Hit és tudás egymáshoz való viszonyáról akarok szólni. Nem fülsiklandoztató e tétel, de ha a műsor többi pontjában annyi táplálékot talál a kedvelővilág, ne fosszuk meg attól az értelmet se.

Mi a hit? Valamely igazságnak elfogadása a tekintély alapján; hinni pedig annyit jelent, mint elfogadni a tétel igazságát annak kezességére, ki jót áll a mondás igazságáról, vagy mint közönségesen szokták mondani: igaznak tartani amit más mond.

Mi a tudás? Általában véve valamely tételbe foglalt mondás igazságának észbelítés útján szerzett megismerése.

A hit és tudás eme meghatározásából világos, hogy mennyire különbözik a hit a tudástól: a hit a tekintélyen alapszik, a tudás pedig az észbelítés eredménye. De azért a hit éppen úgy alapja lehet valamely tétel igazsága felőli bizonyosságnak, mint a tudás, felteve, hogy teljesen megbízható annak hitelessége, ki az említett tétel igazságáról minket biztosít. És mikor megbízható? Ha tudja azt, amit mond és akarja is azt mondani, amit tud; miből következik, hogy sem a tudatlan, sem a rossz akaratú nem megbízható, de ha a mondott feltétel meg van, a hit teljes bizonyosságot nyújt nekünk valamely

igazságról. A kezesség tanubizonyosság, a kezességet vállaló tanu, aki lehet Isten, de lehet emberi is és így a hit isteni és emberi.

Ezek után az isteni hit, melyről jelenleg különösen van szó, jelenti mindannak igaznak tartását, amit Isten kijelentkezett, amit ő maga tanított és tanít ma is az ő tanításának velünk közléséért alapított egyház, a krisztusi megváltás művének folytatója. A Vatikán ősi falai között tartott zsinat pedig az isteni hitet így határozta meg: „A hit természetfölötti erény, melylyel mi, segítvén Isten felkeltő és segítő kegyelmé, igaznak tartjuk mindazt, mit Ő kijelentett nem azért, mivel a dolgok belső igaz voltát természetes eszünk világánál fölismerjük, hanem maga a kijelentkezett Isten tekintélyéért, ki sem nem eszalhat, sem nem eszalathozhatik.” (Const. Dogm. de Fide cath. sess. III. c. 3.)

Az isteni hitet sokan nem ismerik s azért nem is becsülik. Ugy van sok ember e drága kincsessel, mint a bomlott elméjű a valódi pénzzel: mivel az arany és ezüst értékét nem ismeri, a fapénzzel és cseréppel is beéri, így az emberek jó nagy része is, mert szent hitünk igazságait fölfogni nem bírja, személték itéli a hitet. Menjünk csak ki az élet piacára, vegyüljünk bele a társaságokba s mindenhol találunk embereket, kik többé semmit sem hisznek s feladatukul tüzték ki, hogy hitüktől másokat is elidegenítsenek. Sokkal többen vannak ma, kik az Isten országának lerombolására törekednek, mint a hithirdetők, kiknek céljuk ugyanannak fölépítése: itt Jézus Krisztust vetkőztetik ki istenségéből, ott közönséges emberi tanítóval állítják egy fokra: itt csodáit vonják kétségbe s tagadják vagy szemfényvesztésnek minősítik, ott Krisztus egyházát gúnyolják túlélt, elévült intézménynek, gyalázzák a tudatlanság és babonáság terjesztőjének, a lelkiismeret kinzójának; itt a hit legmagasabb titkai fölött törnek pálcát, mert ezeket az emberi ész meg nem értheti, fel nem foghatja, ott a lélek maghatatlanságát tagadják; szóval: elvetendőnek tartanak minden a kijelentkezett igazságokon alapuló vallást és művelt, felvilágosult emberként magasztalják azt, aki a kijelentkezett igazságokon magát túteszi, mint a melyek szerintük csak a köznépek valók és feloldják magukat a ker. törvények alól, az úgynevezett szabad eszavallást követik és ha mégis hisznek, csak azt hiszik, hogy hinni semmit sem kell, ami vágyaik- és szenvedélyeiknek feket vet. Hitelenség úton-útfélen, nyilvános tanácskozások, magányos beszélgetés- és társalgásokban, könyvek-, újságok- és folyóiratokban, mi pedig lerombolja az egyséket és az egész boldogságát, mert a bűnnek ajtó-kaput nyit, alássa a társadalom jólétét, mert ennek legbiztosabb támaszát, az erényt s istenfélelmet ledönti. Nincs hit, azért nincs erkölcs, nincs becsületesség, nincs nemes irányú törekvés, hemzseg a börtön. Mert, ha a hitet ellökjük, mi fogja a törekvést, a gondolatot, a cselekedetet megszentelni, a rosszra való hajlamot megfékezni? A társadalom beteg, mert nincs hite. Megakarjuk azt gyógyítani? A hitelenség ellen keljünk harcra; más orvosság nincs. Vagy talán a szurony, a fegyver? Nem, ezek csak fokozzák a nyers erő szilajságát, melyek jobban nőjön a hitelenség.

Pedig mily szánandó az ember, akit a hit nem támogat az élet keresztútján s a hit helyét különbözősége foglalta el, mely jégkérgével az elmékre borul! Megakarunk erről győződni, nézzük a hit hatásait.

M. T. H. A hit az ember ideiglenes és örök boldogságának kulesa, ez vezérli lelkünket helyes gondolkodásra és ébreszt szívünkben nemes és szent érzelmeket. Mielőtt az üdvözítő hit az

égnek ezen angyalszelíd gyermeke leszállott a földre, homály födte a nagy világot, vastág hályog borította mindenhol a lélek szemeit. Az előtt a világról, az istenség- és emberségről ferde, sötét gonosz fogalmak, azután mindenről a legszentebb igazságok valának. A régi kor pogány hitét minden bölcsessége mellett tudatlanság és minden műveltség mellett erkölcsi romlottság bélyegzi. Ide vonatkozólag mondja egy neves író, hogy „ha a hitnek más haszna nem volna, csak az, hogy a legegyszerűbb hívő is többet tud Istenről a pogánykor leghesebb bölcsesinél, már ez a siker magában is megbeszélhetetlen; a hit röviden szintén kézzelfoghatólag tanítja azt, a miről a tudósok örökké vitatkoztak és igazságaiban több lelkesítő, vizsgálató erő van, mint a legmagasabb szemléletében. Nekünk most már könnyű tisztába jönni és lenni is önmagunkkal s a világgal, csak akarjuk, mert a hit teljesen kielégítő feladatot ad minden fontos kérdésre, kételyeinket megoldva az elméleti s gyakorlati bölcsélet példáinak kimerítő gyűjteményével szolgál s ezáltal az élet s a kebel titkainak egyetlen illő, megfelelő kulcsa. Míg a hit előtt hajdan valami hajthatlan végezt intézkedett, nálunk atyai gondviselés áll a dolgok élén; a mit egykor elkerülhetlen balsorsnak hitték, azt mi szt. Gergellyel az okulás és javulás Istentől rendelt iskolájának tartjuk. Ha valamely nép képes lett volna saját erejével Istent és önmagát s a világot megismerni, az a görög volt: teljesen kimerítették tudásaik mindazt, ami az emberi tehetségből kitelik, s a végéremény mi volt? Hihetetlen eszmésvár az elméletben, s nemünk legmélyebb erkölcsi sülyedése az életben.” Hoványi, Ujabb lev. II. 318.

Igy volt ez régen, de Jézus hitének korszakát valódi keresztény bölcsesség és legszebb erkölcs jellemzi. Ez a hit tette tisztultta a gondolkodást Istenről, a tulvilágról, a lélekről; ezen hit ébresztette fel az emberben az Istenben való tántoríthatlan bizalmat akár a hóhér pallosa alatt, akár az égő máglyák lángjai és a vadak körmei között, akár a sötét börtönök büzhödtt levegőjében vagy a számkivetés keserű kenyere mellett. E hit szavára fűződnék egymáshoz atya és anya, mint hitvesek és a gyermekek a legtisztább szeretet rózsaláncával; e hit eszközölte, hogy a nő nem rabszolgája többé férjének, mert a férj nem lehet szarnoka nejeinek, hanem az egyenlőségi jogok mellett élvezik a házasság megengedett gyönyöreit; e hit tiltotta el, hogy akár az anya, akár a köztörvények eltapodják az emberiség bimbóinak életét, sőt ez a hit nyújtott védőkart a szülőknak, hogy gyermekeiket a béke és bizalom öleiben az Úr dicsőségére és a társadalom jólétére fölnevelhessék. E hit fektette a polgári társaságot szilárdabb és nemesebb alapra megfélekezvén az emberi kebelben dülő szenvedélyeket; e hit adhat a felsőbb- és törvényeknek nagyobb tekintélyt és képes könnyíteni a polgárok vállaira rakott amurgy is súlyos terheket; e hit védi meg a jogot sérthetnek hirdette a tulajdon szentségét s bűnnek nyilvánítva a kötelesség mulasztását. E hit buzdítja a fejedelmeket is igazságra, szeretetre, az alattvalókat pedig tisztelre és engedelmességre. Helyén van azért, amit Hettinger a német tudós a kereszténység védelmére s munkájában ír, hol azt mondja: „A hit veti fényt, világát a tudomány és az élet minden körére úgy, hogy csakis általa nyeri az emberiség az ő sorsa, törvényei, sejdítései, tévedései legmegnyugtatóbb magyarázatát; megfejtja a rejtélyt, mire az ész hasztalan vállalkozott, ezt a halandóknak oda dobott világrejtelmet, s mint sarkaláng áll magasan az emberi tévelyek homályos köde fölött, melyre tekintve a lélek megtalálja a menedéket,

melyhez folyton tájékozódik." (Apologie. I. Abth. 89.)

M. T. H. Mily boldog azért a hívő! Mily igaza van az igazság Mesterének: „Boldogok, akik nem láttak és hittek.” (Já. 20. 19.) A boldogság nyugodt állapot, megelégedés. A hívő hitének szárnyait pedig meg nem tépik a földiek: szerető hitvesét elragadja a halál, reményteljes fia, szép virágként diszlo leánya a sír mélyébe dől, gyermeki fájo érzéssel kíséri szerető szülőt utolsó útjukra . . . sír ugyan a hívő is és miért is ne sírna, hiszen a fájdalom megindította könnyeit, ezeket a szív véreinek előtörő patakjait, csak hogy a hívő könnybe borult szeméinek sötétébe a hit fényénél bevilágít a viszontlátás gyógyító reményének sugara s így hiszi, hogy egy második halál tőle el nem rabolja többé szeretteit; a hit világnál szépséges világ tárul fel szeméi elé, szíve is hangokban dobban fel annak látásán, a boldogabb jövőre irányuló sejtelméit isteni ígérek támogatják.

A természetes rendben az ész alapja minden emberhez méltó erkölcsösségnek, jólétnek; éppen úgy az Isten által kijelölt jelen rendben az Istennek tetsző, üdvösségre szolgáló eselekedetek csak úgy származhatnak, ha a hit égi fénye melegít és világít. Azért a hit a földi élet zajongó tengerén az annyi tévely és zaklató kéltelkek viharaival szemben a biztos világító torony, mely az egyenes utat mutatja a boldogság révpartja felé. A hit az ég faklya, mely minket az élet homályos útján biztosan kalauzol; lobogó szövétnek, mely a rossz szellem által terjesztett sötétséget eloszlatja; hajnalpír, mely a hünnel terhelt lélek éjhomályát elűzi; irányító, mely eltűnt hajóját biztos kikötőhöz vezérli; fénylő nap, mely áldott melegével érelyvirágokat ápol a szívben. Jól mondja Pomperi: „Az élet feladata küzdés; szenvedés minden ember osztályrésze; — és bár oly sokszor törrik ketté reményünk zöld ága, bár elhervadnak az élt virágai, annyi eltemetett remény, annyi fájdalomhant fölött, mint a temető bízalomra intő keresztje, elmégis az ember kebelében a hit.”

M. T. H. Nézzünk csak körül. Tapasztalat mutatja, hogy mennyire megfelel a hit az ember egész természetének, hiszen minden előmenetelünk a hiten épül föl. Haladhatnánk-e, ha nem hitetnénk, ha mindent magunknak kellene fáradságosan előlrol kezdeni? Az egész társadalmi élet hitből fejlődik. Hisz a gyermek szülőinek és a szülők tapasztalását, meggyőződését, tudását szent örökségképpen veszi át, gyarapítja a sajátjával s majd tovább adja övének. A szülők öléből az iskola falai közé kerül a gyermek, az ifjú és itt is nem a hit szabályozza-e életét: ha nem engedelmes hittel kezdi tanulását, ha el nem hiszi tanítójának, hogy ez a betű a, ez b, akkor soha sem lesz fejlődés, soha sem emelkedhetik magasabbra. És az iskola falain kívül, a hol annyira esküdtött kiki az ő mestere szavára, ott a mindennapi életben, a hol a megélhetés gondolja, a szellemnek valóságos héköi veszik körül, ugyancsak nagy szerepe van a hitnek. Az életben ugyanis elvek vezérlik, kormányozzák az embert, szabályozzák eselekedeteit. Az új elvek pedig a régieken épülnek föl és azután újabbaknak adnak életet. Ezen elvek hitet követelnek. A legtöbb embernek teljességgel nincs ideje, vagy arra való ideje, sem kedve, sem képzettsége ahhoz, hogy biröként rostálja ezen elveket, hanem készséggel enged befolyásuknak, azokra bizza magát, hisz azoknak. Ez így van; a világot hitet követő elvek kormányozzák: egy pár gondolkodó fő a régi hite előtt meghajolva majd világosabban lát, szavakat hangoztat, eszméket

hirdet, melyeket a többiek sokszor még anélkül, hogy értenék, utánuk kiáltanak, helyeselnek, elhisznek. Itt csak a napra vonatkozó eddig elhangzott véleményeket említem, melyeket annak idejében elhittek, de később, mint a divatot szokás, elhagyták és ujjakkal pótolták:

hajdan a napot izzó vas- majd később aranygolyónak gondolták; Kant idejében nagy izzó tömegnek; majd felszádon át azt tartották, hogy a nap sötét, valószínűleg lakói is vannak és fényes gáz veszi azt körül; Herschel szerint a napfoltok a napban levő hegyek csuesai; 1867-óta azt állítják a francia Fey és az olasz Secchi után, hogy a napnak belseje igen forró gáztömeg, belsejéből pedig kevésbé fényes gázok ömlenek ki, melyek a napfoltokat alkotják. Elmondhatjuk ugyan, hogy szépen állunk a tudás vívmányaival, de azért jó volt hinni, mert, ha nem hiszik, azt sem tudták volna; a félszükségekért az egészet el nem vethették, ha úgy nem akartak jární, mint az, aki a gyermek fűrésztése után a teknőbeli vízzel együtt a gyermeket is kiöntötte. — Hisznek egymásnak a házastársak, azért is ök hitvesek és ezért a család a kölesönös hőség és bizalom szentélye; hisznek a polgárok az ország fejének, az alattvalók az előjáróknak az egész vonalon és ez a maga rendén is van. Csak azt jegyzem meg, hogy ha az ember egész életében mindenütt hisz embertársainak és a sértés vádjának magára vonása nélkül szavahihető embertől a hitet meg nem lehet tagadni, akkor miért ne lehetne hinni Istennek? Ha ember előtt meghajolni, neki hinni nem megalázó, akkor Isten előtt eleven, jó eselekedetekben is nyilvánuló hittel hódolni éppen kötelesség. Hiszen az ész elveit vajmi gyakran a személyes gyűlölet, a szenvedély és rajongás hangján védve hirdetik anélkül, hogy olykor a mondottakat bizonyítani is megkísértené valaki és ráerőszakolják az emberre, mit elméje el nem fogadna; az ily emberi, változó, divatos elvek előtt kalapot emelni annyi, mint a szeszélyek játéktárgyává lenni. Az Isten szavát pedig igazolva látjuk a történelemben, a mindennapi életben az ész követelményeivel, annyi nagy tekintéllyel. Tehát hinni Istennek nem megalázó az emberi észre, mert a hit szolgálat, az ész és akarat szolgálata. Istennek szolgálni pedig annyi mint uralkodni.

Nem esoda azért, ha az égi fény után vágyó szellemek azt a sok erőt, melyet addig az Isten ismeretének keresésében és az ellenmondó bölcsesleti rendszerek alkotásának meddő tusában fölemeszteltek volna, most megkímélve, értelmük minden élet a hit védelmére fordították és a hitsugallata hévvel védtek a magasztos igazságokat; a hit átkarolása után sem szüntek meg bölcselők lenni, de valódi bölcselők, kiknek alázatos hite és merész gondolkodása egyaránt hámulatra ragad. — kik dacára szellemük, tudásuk nagyságának, megsemmisültek a hitgazatok előtt, nem adták ugyan fel az ész törvényes jogait és szabadságát, de azért hittek és így, míg egyrészt labungalmukban a hitet védtek, addig fenntartották a józan ész sérthetőségét is. Nemcsak a régi korból jegyezhetjük ezt föl, hanem később is a legkitűnőbb tudósok, kik fölfödözésükkel az emberiség haláját érdemelték ki, majd nem mindannyian gyermeki jámborsággal táplálkoztak a hitből. Csak az alig 10 évvel elhalt Pasteurt, az orvosi tudomány terén hires párisi tudóst említem, ki halála előtt a szentségek vételével hódolatát tanusítván a hit iránt, így nyilatkozott: „Tanulmányaim alapján eljutottam a bretagnei szegény ember hívéseig.”

E nagy szellemeknek más felfogásuk volt a hitnek az észhez való viszonyáról, mint azok-

nak, kik mert a kereszt tanítása szemükben esztelenség, magas képzettségük és bölcsességükben elbizakodva, sőtve érzik büszkeségüket, midőn mindent felfogni, hogy ne mondjon szagolni kívánnak, pedig eszükől a hit föltétlen hódolatot követel.

Fontos kérdés e tárgyban: vajjon van-e a hit és ész között összhangzat? E kérdés tisztázásával ismeri meg az ember elméje erejét, tudja meg fogyatkozását, hogy ezeknek tudásában ellenőrizze és megővja azt az elfajulás veszélyétől. Ez a kérdés tünteti föl az ész tehetőségeit, tüzi ki a határvonalat, melyen az észnek tullepnie nem szabad, földi föl az elme gyöngeit anélkül, hogy az ész semminke, a tudományt megvetendőnek nyilvánítaná; ez a kérdés tanít meg arra, hogy mit tulajdonítsunk eszünknek és mit írjunk föl a hitnek számlájára.

Mindkettőnek sokat köszönünk, de elvitáztatlan, hogy alárendeltségi viszony van a természet- és természetfölötti rend, Istennek a természetben való megnyilatkozása és a természetfölötti kinyilatkoztatás, az észbelátás- és tekintély, a tudomány és a hit között. De ezen alárendeltségi viszonyból nem következnek az ész tehetetlensége, hit nélkül is valamely bizonyosságnak föltalálására vonatkozó képtelensége, az ész termékei hitelének esökkenése, a hit dolgában való foglalkozása jogának kizárása, — akik ezeket állítanak, azok az ész fojtának el. De ama alárendelt viszony megóv a másik szélsőségtől is, melybe azok estek, kik az emberi szellem egyoldalú felfogásában és túlbecsülésében az észnek oltart emeltek s a pártiszenvedélyek tüzet szították az ész és tudás között és az ész az isteni tudás trónja mellé állították lerombolva az ész és hit, a tudomány és kinyilatkoztatás között levő égi összhangot. Így történt, hogy ezek ellenkezést látnak a hit és ész között s azt állítják, hogy a hol a hit uralkodik, ott a tudomány nem virágozhatik, azt hiszik, hogy a hit nélkül az ész a tudomány minden kérdésére kielégítő választ ad s ma már a hitetlenség iskoláiban, melyeknek előadó asztala a világ piaca, az a tantétel, hogy a hit az ő tanításával legföbbleb csak a gyermekeknek, kiket íjlesztetni lehet s a vén asszonyoknak való, kiknek egyik lábuk már a sírban van, de az emelkedett szellemű, gondolkodni és elmélkedni képes értelmiségének nem tesz semmi szolgálatot. — Nem így áll a dolog. Csak az talál ellenmondást a hit és ész között, aki vagy nem érti a hit tanait vagy elegendőképen nem gondolkodik azok fölött. Azért találoan mondja Bacon: „Kevés bölcselkedés eltávolít a hitől, de jó mennyiségű okoskodás vissza vezet ahhoz.” vagy Weber költő szerint: „Félgondolkodás az ördöghöz, egész gondolkodás az Istenhez vezet.”

Az említett két szélsőség közül a túlhajtott természetfölöttiség éppen úgy nem tetszhetik, mint az észveliség: az egyik az eszt semmivé teszi, a másik isteniesíti. Egy közeputat kell szem előtt tartani: ki kell jelölni az ész számára is a határt, melyen belül szabadon mozoghasson, az eszt is Isten szép ajándékának kell tartani, az eszt is ugyanazon forrásból kell származtatni a hittel és ezzel nemcsak nem szabad ellentétbe helyezni, hanem el kell fogadni, hogy a hit és ész egymást kölesönösen segítik.

Az ész és hit harmóniáját tanítja a vatikáni zinat, midőn kimondja, hogy „ámbar a hit fölötté van az észnek, a hit és ész között valódi ellentét még sem létezhetik soha, mivel ugyanazon Isten adta az ész világot az embernek, ki a titkokat kinyilatkoztatja és a hitet szívünkbe önti. Isten pedig önmagát meg nem tagadhatja, sem az igazság az igazsággal nem ellenkezhetik.” (4. c.)

(Vége köv.)

tiszta fénymáz (szinezetlen)

új pallóra es parkettra: mely esupán fenynt ad. Különösen parkettra es olajfestekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fenynt ad, ennél fogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobárá (való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások es prospektusok ingyen es bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyárijegyre, mivel ezt a

több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák es hamisítják, rossz es gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
es egyedüli gyártója

== FŐRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres es más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen es bérmentve kapható a szabd. Haliúy gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag es lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek es az olajlakknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

szinezett szobapadló fénymázt,

sárgásbarnát es mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fődí be a padlót es egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazhat régi es új pallóra. Teljesen befőd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

A bérnálás szentségének szertartása

czimű füzet,

Bérnálási lapok**Bérnállandók anyakönyve**

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában

Gyulafehérvárt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági es más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkezen.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.Első orszá-
gos műles-
tészeti és
iparműve-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben**Olajba oltárkép**

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök bece van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap. vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e Nagysága

25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
18	25	40.	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széllel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros herceggímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű ajdózatkezségé folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása álvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egészen ingyen

zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlábast és 6 főzőfazéket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen csomagolás utánvétellel.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest,
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIApécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár****PÉCSETT.**

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi
eremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett meg azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzle-
letünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokot és át-
építéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocs. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.